Valtioneuvoston kanslia 14.3.2017
Marja Innanen, neuvotteleva virkamies, kestävän kehityksen tmk apulaispäällikkö

Lausunto Ympäristövaliokunnalle
Asia: Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030sta "Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti"

Hallitus on laatinut suunnitelman globaalin kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n toimeenpanemiseksi. Suunnitelma annettiin eduskunnalle selontekona lähetekeskustelussa 15.2.2017.

Selonteon lähtökohdat:

- Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 (The 2030 Agenda for Sustainable Development) hyväksyttiin YK:n huippukokouksessa syyskuussa 2015 ja sen toimeenpano käynnistyi vuoden 2016 alussa. Agenda2030 tuo yhteen YK:n vuosituhattavoitteiden kehitysagendan sekä Rion ympäristö- ja kehityskokoukseen kokoukseen pohjautuvan kestävän kehityksen agendan. Agenda2030n tavoitteena on kääntää globaali kehitys uralle, jossa ihmisten hyvinvointi ja ihmisoikeudet, talouden vauraus ja yhteiskuntien vakaus turvataan ympäristön kannalta kestävällä tavalla ja poistetaan äärimmäinen köyhyys maailmasta. Agenda2030 asettaa kaikille maille yhteiset tavoitteet (17) ja alatavoitteet (169). Hallituksilla on toimeenpanovastuu Agenda2030sta.

- Valtioneuvoston selonteko kertoo hallituksen suunnitelmat Agenda2030 toteuttamiseksi

- Lähtökohtana selonteossa on **kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus**, joka on laaja-alaisen kestävän kehityksen toimikunnan hyväksymä ja kansallinen tulkinta Agenda2030sta. Yhteiskuntasitoumus päivitettiin keväällä 2016 vastaamaan Agenda2030a.

- Toimeenpanosuunnitelma on tarkoitettu **ylivaalikautiseksi politiikkaperiaatteiden (3)** sekä **seuranta- ja arviointijärjestelmän osalta**. Painopisteet (2) ovat muotoutuneet laajojen sidosryhmänäkemysten ja tutkimustiedon perusteella ja niidenkin oletetaan kestävän aikaa. Toimenpiteet painopisteiden sekä politiikkaperiaatteiden alla saattavat vaihdella hallituskausittain.

- Selonteossa linjataan **kotimaisen toimeenpanon kannalta** painopisteet, politiikkaperiaatteet, toimenpiteet sekä seurantamekanismi**.** Hallitus antoi eduskunnalle kehityspoliittisen selonteon vuoden 2016 helmikuussa. Se on tärkeä Agenda2030 toimeenpanolinjaus Suomen kehityspolitiikassa. Tässä selonteossa huomioidaan globaalin vastuun ja kumppanuuden tärkeys, mutta ei toisteta kehityspoliittisen linjauksen sisältöjä.

Selonteon sisältö:

- Selonteossa esitetään kaksi kotimaisen toimeenpanon painopistettä "**Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi**" sekä "**Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osallistava Suomi**". Painopisteiden toteuttamiseksi on listattu useita toimia, joihin hallitus on tällä vaalikaudella sitoutunut. Painopisteet kertovat sitä *mitä* hallitus tekee. **Kestävä, vahva ja kaikkia hyödyttävä talous** on nostettu painopisteiden rinnalle, sillä se on yhteydessä kaikkien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. Talous ei ole kestävällä pohjalla ilman sosiaalista ja ympäristön kannalta kestävää kehitystä. Lisäksi selonteossa esitetään kolme politiikkaperiaatetta: ***pitkäjänteisyys ja muutosvoimaisuus, johdonmukaisuus ja globaali kumppanuus sekä omistajuus ja osallisuus.*** Politiikkaperiaatteet kertovat siitä *miten* hallitus toteuttaa Agenda2030a.

- **Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi painopisteen** toteutuminen edellyttää panostamista osaamisen kehittämiseen ja muutoksen hallintaan yhteiskunnan ja ihmisten kannalta kestävästi ja oikeudenmukaisesti. Koulutusjärjestelmän ja työllisyyspolitiikan on kyettävä vastaamaan tähän muutokseen. Painopiste sisältää mm. seuraavia toimenpiteitä: energia- ja ilmastostrategian toimeenpano, kestävien biotalous- ja cleantech-ratkaisujen luominen, kiertotalouden tiekartan toimeenpano, kestävien julkisten hankintojen vauhdittaminen, kestävän kehityksen innovaatioiden tukeminen, liikennekaaren ja kestävän kaupunkikehityksen ohjelman toteuttaminen sekä hiilineutraaliuden ja resurssiviisauden tukeminen globaalisti.

- Toimeenpanosuunnitelmassa on **seurannan- ja arvioinnin järjestelmä**, joka sisältää toimenpiteitä, joilla mahdollistetaan mm. hallituksen työn tarkastelu kestävän kehityksen näkökulmasta.

Selonteon valmisteluprosessi:

- Valmistelun aikana on kuultu ja osallistettu laajasti sidosryhmiä sekä käytetty hyväksi viimeisintä tutkimustietoa.

- Painopisteet syntyivät tutkimustulosten sekä laajojen konsultaatioiden jälkeen. Ne ovat sellaisia, joissa Suomella on eniten tekemistä ja toisaalta mahdollisuus vaikuttaa kestävän kehityksen edistymiseen muualla maailmassa. Valittujen painopistealueiden kautta voidaan vaikuttavasti ja integroidusti toimeenpanna kaikkia globaaleja tavoitetta (17 kpl). Painopisteet ovat myös linjassa hallitusohjelman, kehityspoliittisen selonteon ja kansallisen kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteiden kanssa.

- Maiden valmiuksista lähteä toteuttamaan Agenda2030:a on laadittu useita kansainvälisiä selvityksiä ja tutkimuksia. Suomessa toteutettiin vuonna 2016 Kestävän kehityksen Avain2030 tutkimus, jossa selvitettiin Suomen valmiuksia ja lähtötilannetta toteuttaa Agenda2030a (ns. gap-analyysi).[1] Tutkimuksen mukaan Suomen keskeisimmiksi kestävän kehityksen vahvuusalueiksi on tunnistettu korkealaatuinen koulutus ja siihen perustuva osaaminen sekä yhteiskunnallisten järjestelmien yleinen vakaus. Keskeisiksi haasteiksi nähdään ilmastomuutoksen vastainen kamppailu ja luonnonvarojen liiallinen kulutus sekä talous- ja työllisyyskehitys.

Eduskunnan rooli Agenda2030 toimeenpanon seurannassa:

- Kestävän kehityksen toimintaohjelmassa korostetaan kansanedustuslaitosten keskeistä roolia kestävän kehityksen edistämisessä muun muassa niille kuuluvan lainsäädäntövallan, budjettivallan sekä yleisen hallitusten toiminnan valvontatehtävän kautta. Kansanedustuslaitosten todetaan myös voivan tukea kansallisen toimeenpanon seurantaa ja arviointia.

- Hallitus pitää tärkeänä että kestävän kehityksen tavoitteiden eteneminen olisi mahdollisimman selkeästi nähtävissä ja arvioitavissa. Tämän varmistamiseksi **hallituksen vuosikertomukseen lisätään kestävää kehitystä käsittelevä osuus.** Näin eduskunnalle tarjoutuu vuosittain mahdollisuus kokonaisvaltaiseen keskusteluun kestävästä kehityksestä. Lisäksi tullaan järjestämään vuosittain keväällä "Kestävän kehityksen tila ja tulevaisuus Suomessa" -seminaari, jossa suomalainen yhteiskunta (ml. eduskunta) voi laaja-alaisesti osallistua keskusteluun kestävän kehityksen tilasta Suomessa.

- Hallitus on vastuussa kansalaisille Agenda2030:n toimeenpanosta Suomessa. Eduskunta valvoo ja arvioi hallituksen ja hallinnon toimintaa ja huolehtii näin vastuuvelvollisuuden toteutumisesta. Eduskunnan osallistuminen kestävän kehityksen kysymysten käsittelyyn ja Agenda2030:n toimeenpanon seurantaan on tärkeää myös politiikkajohdonmukaisuuden vahvistamiseksi ja siksi toimeenpanosuunnitelma annetaan eduskunnalle valtioneuvoston **selontekona.**

- Suomi tulee **raportoimaan YK:lle** noin joka 4. vuosi kansallisesta Agenda2030 toimeenpanosta. Raportointivuonna (eduskuntavaalivuosi) toteutetaan **ulkoinen arviointi** kansallisen toimeenpanon edistymisestä ja toimenpiteiden vaikuttavuudesta sekä laaditaan **raportti kestävän kehityksen tilasta** Suomessa. Evaluaatio ja kestävän kehityksen tilaa käsittelevä raportti antavat syötteitä kestävän kehityksen tavoiteasetannalle seuraavalla hallituskaudella.

- Eduskunta voi merkittävästi tukea kestävän kehityksen edistämistä mm. kiinnittämällä huomiota valmisteilla olevan lainsäädännön vaikutuksiin kestävän kehityksen näkökulmasta sekä kiinnittämällä laaja-alaisesti huomiota lainsäädäntöhankkeiden johdonmukaisuuteen kestävän kehityksen näkökulmasta.

[1] Kestävän kehityksen Avain2030 tutkimus http://www.syke.fi/hankkeet/avain2030